

Ochrana prírody – Prišiel čas na zmenu

Motto:

„To, čo tu chýba, je vízia. Ak chceme niečo dosiahnuť, musíme mať víziu. Víziu, ktorá je optimistická a odvážna, má veďeckú podporu a je politicky a sociálne prijateľná.“

Realita

Na divokú, voľnú prírodu dnes útočia na Slovensku z viacerých frontov. Posledné miesta divočiny sú ohrozované lesohospodárskymi skupinami, výstavbou ciest, hotelov, zjazdoviek, ťažbou nerastov či poľovačkami. Z druhej strany atakujú divočinu skupiny, ktoré sa snažia zmeniť ochranné zákony kvôli potencionálnym ziskom v budúcnosti. Toto konanie uľahčujú ľudia, ktorí podceňujú divokú prírodu alebo majú z rôznych iných dôvodov mäkký postoj k ohrozovateľom našej divočiny.

Štát vytvoril na Slovensku Národnú sústavu chránených území, ktorá tvorí 9 národných parkov, 14 chránených krajinných oblastí, 383 prírodných rezervácií, 219 národných prírodných rezervácií, 230 prírodných pamiatok, 60 národných prírodných pamiatok a 181 chránených areálov. Celková plocha tejto sústavy je **23,15 % územia Slovenskej republiky**.

Vstupom do Európskej únie vznikla nutnosť vytvoriť Európsku sústavu chránených území NATURA 2000. Tú tvorí 38 chránených vtáčích území a 382 území európskeho významu. Celková rozloha chránených území tak vzrástla o 12,9 %, na celkových **36,05 % územia Slovenska**. Je to len zdanlivo veľa

Územie, ktoré je v najvyššom stupni ochrany má rozlohu menšiu ako **1,8 % územia**. Mala to byť naša divočina. Ochrana tejto divočiny bola a je len formálna, pretože na túto plochu udeľovali štátne orgány niekoľko tisíc výnimiek ročne. V poslednej dobe sa navyše prijali legislatívne zmeny, ktoré umožňujú zásahy do chránených území bez akýchkoľvek výnimiek. Vývoj spoločnosti teda smeruje k likvidácii prirodzených biotopov, našej divočiny.

Preto prišiel čas na zmenu.

Prečo chrániť

Základná hodnota

Biosféru tvorí obrovské množstvo žijúcich druhov a jedincov rôznych organizmov. Boli tu dávno pred príchodom človeka, vytvárali komunity, spoločenstvá a získavali kolektívnu pamäť, ktorá im umožňovala prežívať rôzne nástrahy života. Za miliardy rokov vznikla na Zemi obrovská pavučina života, kde organizmy navzájom komunikujú, spolupracujú, bojujú medzi sebou a vytvárajú tak jeden superorganizmus – biosféru.

To všetko sa stalo bez najmenej zásluhy človeka. Človek biosféru nekonštruoval, nerozumie jej, a nevie ju preto ani opraviť. Môže ju len pripustiť a spolupracovať s ňou. To Niečo, vytvorené a existujúce bez príspevku človeka, nazývame aj divočinou.

Niečo, čo človek nestvoril, by ale nemal ani ničieť. Divočina má predovšetkým totiž hodnotu sama o sebe, pre svoju krásu, vytrvalosť žiť, pre svoju dokonalosť rastúcu miliardy rokov.

Divočina je kultúrnym dedičstvom Zeme, je ako obraz starého majstra, ktorý už nemá kto druhýkrát namaľovať.

Hodnota pre ľudí

Naša spoločnosť je výsledkom prudkej modernizácie európskej spoločnosti, ktorá bola založená predovšetkým na rozvoji vedy a techniky. V tejto spoločnosti sa sformovala predstava o biosfére ako o zdroji uspokojovania potrieb človeka. Divočina ale nie je „stolček prestri sa“ a jej hlavná úloha nie je uspokojovanie potrieb človeka. Divočina, v globálnom meradle biosféra, aktívne formuje prostredie a manipuluje s ním a jej úloha pre stabilitu životného prostredia ľudí je preto rozhodujúca.

Obyvatelia Slovenska, ktorí sú historicky súčasťou moderného vývoja európskej civilizácie, nemajú jasnú predstavu, prečo je nevyhnutné chrániť divočinu. Toto tvrdenie platí aj pre predstaviteľov politických strán, finančné a hospodárske skupiny, ktoré určujú tvár našej krajiny na dlhé roky do budúcnosti.

LESOCHRANÁRSKE ZOSKUPENIE

082 13 Tučiek 27, tel./fax 051 - 77 89 488, e-mail: alfa@wolf.sk, www.wolf.sk

Život je založený na biochemických reakciách a všeobecná predstava je, že kedysi boli podmienky vhodné pre život udržiavané rovnováhou takýchto biochemických reakcií. Verilo sa, že biosféra je uzavretý systém a je v akejsi rovnováhe. Z tejto rovnováhy ho vychýľuje len človek produkciou odpadov. Za univerzálne riešenie našich problémov sa preto považovalo zavedenie bezodpadových technológií. Divočine sa neprikladá v tejto koncepcii žiaden význam. Je to veľký omyl. Naše životné prostredie reguluje biosféra, nie človek.

Biosféra, zložená z mnohých oblastí divočiny, je systémom veľmi vzdialeným od chemickej rovnováhy. Práve to jej umožňuje nie adaptovať sa na rýchle zmeny prostredia, ale predovšetkým s prostredím manipulovať.

Rýchlosť, účinnosť a efektívnosť tejto manipulácie je taká veľká, že **nemôže byť nahradená žiadnym reálnym technickým riešením**. Dá sa totiž ukázať, že biosféra môže reagovať podstatne rýchlejšie a účinnejšie na fyzikálne zmeny prostredia ako neživá časť Zeme. „Výpočtový výkon“ biosféry prevyšuje o desiatky rádov výkon technológií súčasnej civilizácie.

Dôkazom toho sú mnohé fyzikálne parametre atmosféry ako napríklad teplota alebo chemické zloženie atmosféry, udržiavané miliardu rokov v medziach prijateľných pre život, napriek zväčšujúcemu sa tepelnému výkonu Slnka, dopadom kozmických telies, výbuchom sopiek či iným katastrofám.

Biosféra a jej oblasti divokej prírody **majú teda hodnotu sami o sebe** a zároveň **manipuláciou životným prostredím** človeka umožňujú dôstojný život ľudí na tejto Zemi.

Vízia

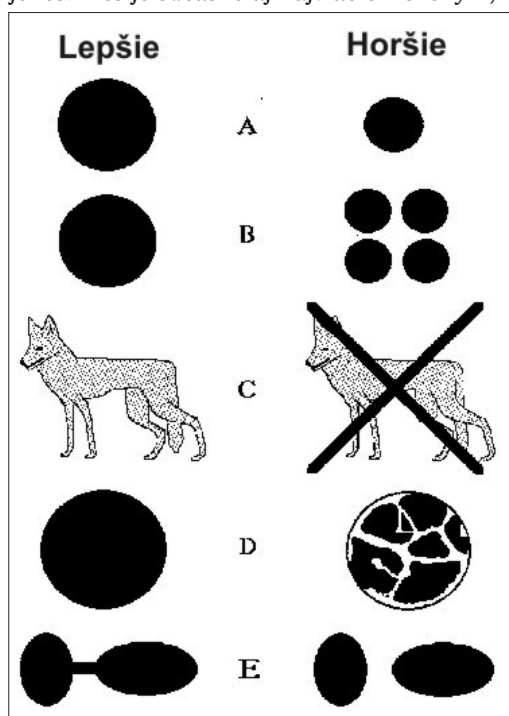
Rozhodujúcou časťou prírody, prirodzene pokrývajúcou väčšinu Slovenska je les. Les je súčasne aj najviac ohrozeným, pretože obsahuje ekonomicky využiteľnú zložku - stromy. Les je pritom potrebné chápať ako ekosystém zložený nielen zo stromov, ale zo súborov desiatok tisíc organizmov s miliónmi rôznych jedincov.

Takýto les v čase rastu je „sústredený“ na budovanie svojho „tela“. Až po skončení tohto procesu sa stáva aktívnym účastníkom regulácie životného prostredia. **Výrub stromov v rubnej dobe by sa dal teda prirovnať k udržiavaniu chorého človeka v stave neustáleho „liečenia“, bez šance vyzdraviť.** Jadrom našej vízie ochrany prírody je vyhnúť sa tomuto stavu aspoň na časti územia. Istú časť lesov je preto potrebné ponechať bez akýchkoľvek ľudských zásahov.

Ak teda uznáme rozhodujúcu úlohu lesa pri riadení parametrov nášho životného prostredia, vyplynie nám z toho niekoľko základných kritérií pri budovaní modernej ochrany prírody na Slovensku.

- ✱ **Najmenej 10 % územia Slovenska bude určené na ochranu prirodzených procesov, bez ľudských zásahov.**
- ✱ **Táto plocha bude zložená z území, ktorých rozloha sa bude pohybovať najmenej od 3000 do 5000 hektárov.**
- ✱ **Nový zákon o ochrane prírody musí byť maximálne jednoduchý, s dvojstupňovou ochranou územia.**
- ✱ **Druhý stupeň ochrany predstavuje desať percent bezzásahových území a prvý stupeň bude mať režim obhospodarovania krajiny definovaný spoločenskými zmluvami záujmových skupín obyvateľov.**
- ✱ **Bezzásahové územia budú prístupné občanom, pretože ľudia sú prirodzenou súčasťou ekosystémov.**

Nová koncepcia definuje jasnejšie dôvody ochrany prírody a je politicky a sociálne prijateľná. Súčasne sa návrhom zmenšuje doterajšia rozloha chránených území o viac ako polovicu a riešia sa tak konflikty s rôznymi záujmovými skupinami, ktoré dlhodobo presadzujú znižovanie rozlohy chránených území.

Základné princípy

- A. *Jedno veľké chránené územie je lepšie ako jedno malé chránené územie*
- B. *Jedno veľké chránené územie je lepšie ako niekoľko menších chránených území o rovnakej rozlohe*
- C. *Prítomnosť šeliem je lepšia ako keď chýbajú*
- D. *Celistvý nepoškodený biotop je lepší ako umelý a rozkúškovaný biotop*
- E. *Spojené chránené územia sú lepšie ako izolované chránené územia.*
- F. *Malé chránené územie je lepšie ako žiadne chránené územie.*

LESO OCHRANNÁRSKE ZOSKUPENIE